

Silákovi z Hané tleskala Lucerna i New York

Zápasil v proslulé newyorské Madison Square Garden a v Rusku či Americe se na něj chodily dívat desetitisíce lidí. Silák z Hané Gustav Frištenský v řecko-římském zápase nenašel přemožitele a byl i celebritou, která si zahrála ve filmech.

OLOMOUCKÝ KRAJ Ve své době byl sportovní celebritou. Už od svých zápasnických začátků porážel i šampiony a sám v tisícovkách utkání jen málokdy zakusil, co je to porážka. Vždyť než se stal profesionálem, neprohrál jako amatér během pěti let ze zhruba dvou tisíc utkání ani jedině. Na jeho zápasy se v Rusku či Americe chodily dívat až desetitisíce lidí a zápasil třeba i v proslulé newyorské Madison Square Garden před zraky třiceti tisíc diváků.

Zároveň byl ale vlastencem, hrál ve filmech a patří k nejznámějším osobnostem Hané a především Litovle, kde mu v pátek slavnostně odhalí sochu. I proto by Gustav Frištenský jen těžko mohl chybět v Galerii osobností Olomouckého kraje, kterou na jaře otevřelo Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Přestože je Frištenský především mezi Litovelany považován za tamního rodáka, kořeny má ve středních Čechách. „Narodil se 11. května 1879 v Kamhajku, osadě náležející ke Křečhoři u Kolína, jako prvorozený syn Aloise Frištenského a jeho ženy Kateřiny. Odtud pak odešel ve čtrnácti letech do Kolína učit se kovářem,“ nastínil historik Jan Sobotka, který do galerie osobností příběh věhlasného sportovce sepsal.

Řecko-římský zápas viděl v cirkusu. A začal ho lákat

Fyzický základ pro zápasnickou kariéru dala Frištenskému mimo jiné patrně práce v zemědělství, odmala musel pomáhat při různých pracích. Tradije se, že v osmi letech už jezdil s povozem naloženým řepou do cukrovaru a ve dvanácti nosil na sýpku těžké pytle se zrním. Ve čtrnácti ho pak rodina poslala, aby se vyučil kovářem. To ale nemělo dlouhého trvání, neboť si vážně popálil ruku poté, co mu jeden z učňů nastražil žhavou podkovu. Po tříměsíčním léčení tak nakonec nastoupil do učení k řezníkovi.

Zhruba někdy v té době zhlédl v cirkusu v Kolíně tehdy velmi populární řecko-římské zápasy a tento sport ho začal lákat. Zvláště když pak do nedalekých Bečvář zavítal americký zápasník James Delaware, jehož vystoupení byl

tehdy osmnáctiletý Frištenský svědkem. Proto když se po vyučení rozhodl odejít na zkušenou do Vídně a poté zakotvil v Brně, přihlásil se do místního Sokola. Odtud ho ale záhy poslali do atletického klubu Hellas, který se zaměřoval na zdvihání břemen a právě řecko-římský zápas. Údajně totiž s Frištenským většina sokolů brzy přestala chtít zápasit, protože šlo o velmi jednostrannou záležitost.

Frištenského sportovní kariéra pak už zamířila strmě vzhůru a rychle si získal pověst excelentního zápasníka. Do Hellasu vstoupil v únoru 1899 a už v říjnu při klubových závodech nenachází přemožitele. O rok později při mezinárodních závodech pořádaných Spartou Praha vítězí ve zvedání činek, zápasu a vrhu diskem a v roce 1901 už je mistrem Moravy v hodu diskem a řecko-římském zápase, ve kterém se pak v dalším roce stává i mistrem zemí Koruny české. Následně v únoru 1903 odjíždí na vlastní náklady do Rotterdamu na amatérské mistrovství Evropy.

V Lucerně se zápasilo celý měsíc každý večer a vždy bylo vyprodáno. >>>

„Mezi více než stovkou zápasníků byl Frištenský jediným účastníkem z Rakouska-Uherska. Postupně porazil borce zvučných jmen, v závěru pak i mistra Německa Karla Hocha a ve finále zvítězil nad mistrem Evropy z roku 1902 Dánem Heinrichem Eggebergem,“ shrnul historik Sobotka. Po celou dobu přitom musel Frištenský jako amatér trénovat po večerech, neboť přes den chodil do práce. A to tehdy ještě včetně sobot, zápasit tak mohl jen o nedělích.

Kvůli rotterdamskému triumfu ovšem Frištenský paradoxně přišel o práci. Svou roli totiž sehrály i národnostní třenice. Německý zaměstnavatel hrdého patriota a člena českého Sokola a Hellasu vyhodil s tím, že „nebude zaměstnávat českého rváče“, jak se vyjádřil

o sportovci v disciplíně, která byla o rok později již součástí olympijských her. Ze stejného důvodu pak měl Frištenský problém najít novou práci, a nakonec se stal profesionálním sportovcem.

„Začátkem roku 1904 pak dostal pozvání od Jiřího Luricha, jednoho z nejlepších světových zápasníků, s nímž se spřátelil v roce 1902, k pobytu v Rusku. Zápasil v Helsinkách (*v té době bylo Finsko připojeno k Rusku – pozn. red.*) a v Petrohradě, byl úspěšný a dostával nabídky, aby v Rusku setrval. Po návratu zápasil po celé Evropě,“ shrnul Sobotka.

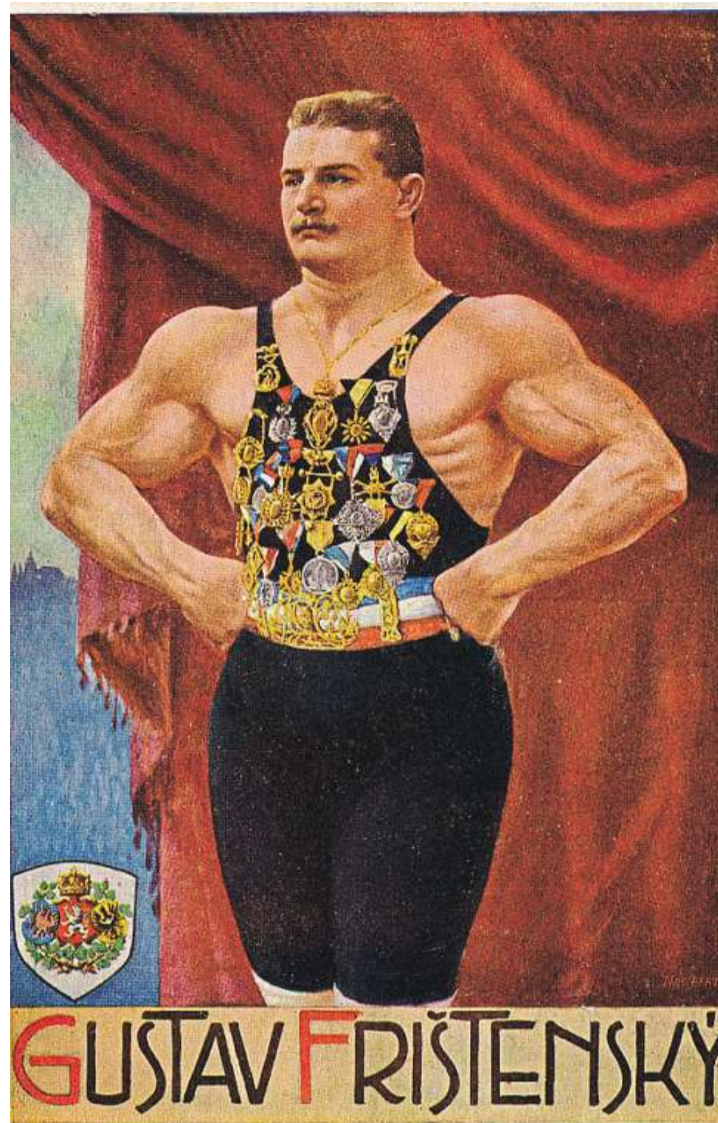
Bilance amerického pobytu: 59 vítězství, jediná porážka

Velmi zásadní pro další směřování jeho života bylo zápasení v Olomouci roku 1905 v dnešních Smetanových sadech. Zde se totiž poprvé setkal s o devět let mladší Miroslavou Ellederovou, dcerou prvního sládky rolnického akciového pivovaru v Litovli. A znovu se dvojice potkala o rok později přímo v Litovli, kde Frištenský zápasil a kytičí pro vítěze mu údajně předávala právě Miroslava. Výsledkem těchto a poté už i dalších setkání byla 10. srpna 1908 svatba, při které si dvojice vyměnila sňubní prstýnky vyrobené z Frištenského zlatého vítězného pásu.

Obřad se sice odehrála v pražském kostele svatého Jindřicha, dvojice ale žila v Litovli. Nejprve zhruba deset let s rodinou Ellederových ve správní budově litovelského pivovaru, pak se přestěhovala do vily na nábřeží, do dnešní ulice Gustava Frištenského.

Kariéra mezinárodně známého zápasníka ovšem přestěhováním do maloměsta rozhodně neskončila. „V roce 1911 byl Frištenský pozván do Jižní Ameriky – tři měsíce strávil v Buenos Aires a šest týdnů v Rio de Janeiru. V září 1913 pak odjel na turné do Severní Ameriky, kde se zúčastnil velkých turnajů v New Yorku, Baltimoru nebo Chicagu a zajížděl i do Kanady. Bilance amerického pobytu, který trval až do května 1914, byla skvělá: 59 vítězství a pouze jedna porážka,“ popsal historik.

Právě během amerického turné

Ověněný tituly Frištenský jako amatérský mistr Evropy v řecko-římském zápase z roku 1903, vpravo nahoře jako Diskobolos. 2x foto: archiv VMO

se přitom Frištenský utkal i se svým přítelem Lurichem a porazil ho ve slavné newyorské Madison Square Garden před zraky třiceti tisíc diváků.

Následující období první světové války zápasnická legenda díky svým sympatizantům přečkala, aniž by musela na frontu, a po jejím skončení se tak mohla rychle vrátit k zápasení. O tom, jak populární sport to tehdy byl, by si dnes i hokej či fotbal mohli nechat jen zdát. „Zní to neuvěřitelně, ale například v pražské Lucerně se zápasilo třeba celý měsíc každý večer a bylo vždy vyprodáno, tedy přihlíželo čtyři a půl tisíce diváků,“ připomněl Sobotka.

A Frištenský i nadále sbíral vítězství a tituly. Například v roce 1921 se stal mistrem Československa, o pět let později zase zvítězil v turnaji o Mnichovský zlatý pohár a v roce 1928 v Poháru slovanických národů v Praze i ve skvěle obsazeném turnaji v Bukurešti. Na konci téhož roku byl pak ve Vídni uspořádán turnaj k oslavě 25 let zápasnické kariéry mistra světa Josefa Steinbacha, v jehož závěru zvítězil Frištenský nad jubilantem po 56 minutách boje. Svého přemožitele pak nenašla tehdy už padesátiletá legenda třeba ani v osmnácti zápasech Evropského mistrovství

profesionálů, které se konalo na jaře 1929 v Praze.

Posledního velkého úspěchu pak Frištenský dosáhl dokonce ještě o dva roky později, když bral stříbro na Zlatém poháru slovanických zápasníků, jehož zápasy sledovalo ve velkém sále pražské Lucerny celkem třicet tisíc diváků.

Celebrita, která hrála i ve filmech

O tom, jakou byl tehdy celebritou, svědčí i fakt, že si zahrál na konci 20. let i ve filmech, jmenovitě kováře v Božích mlýnech a titulní roli v díle Pražský kat, jehož natáčení společně s přítelem financoval. Další role přitom odmítl, protože kvůli natáčení odřekl účast na řadě zápasnických soutěží, což kritizovali novináři i část veřejnosti a nelíbilo se to ani jemu samotnému.

Na konec své sportovní kariéry, během které absolvoval na dvě tisícovky utkání jako amatér a zhruba čtyřikrát tolik jako profesionál, byl ovšem Frištenský dobře připravený. Už v roce 1926 s bratrem Františkem propachtoval statek v Lužici u Šternberka, do kterého pak investoval své zápasnické příjmy, takže zde mimo jiné ve velkém choval i dobytek.

Snaha zajistit se ale nakonec přišla kvůli dějinným zvratům vníveč. Bratři o statek po Mnichovské do-

Seriál v MF DNES

Osobnosti a kraj

MF DNES přináší další díl seriálu o osobnostech, jejichž osud je úzce spjatý s krajem.

Cyklus vzniká ve spolupráci s Vlastivědným muzeem Olomouc a vychází z jeho nové expozice s názvem Galerie osobností Olomouckého kraje, kterou sestavili historici Jan Sobotka a Jiří Fiála. Výstavu můžete nyní navštívit v olomouckém muzeu. MF DNES v tomto seriálu postupně přinese příběhy třiatřiceti významných postav českých i světových dějin, které se zapsaly také do historie zdejšího regionu.

Galerie osobností Olomouckého kraje

INZERCE

Kdopak to mluví?

Odhalte, kdo říká náš slogan **HIT ZA HITEM,**
a získejte **250 000 Kč!**

Více na www.hitradioorion.cz

...pro lepší náladu